

WOJDA RYSZARD¹, MIROSLAW CIEŚLA¹, MARCIN MIZIELIŃSKI²,
PRZEMYSŁAW MIELCARSKI²

WIELKOŚĆ PRODUKCJI MATERIAŁU ZARYBIENIOWEGO RYB REOFILNYCH W POLSCE W LATACH 2003 – 2006.

¹Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Pracownia Ichtibiologii i Rybactwa
ul. Ciszewskiego 8, 02-786 Warszawa
e-mail: mirosław_ciesla@sggw.pl

²Biuro Zarządu Głównego PZW
ul. Twarda 42, 00-831 Warszawa

Na zainteresowanie rybactwem śródlądowym, jakie wystąpiło w ostatnim 30. leciu, złożyło się szereg przyczyn; dwie z nich należałoby zaliczyć do podstawowych mających istotny wpływ na rozwój hodowli ryb reofilnych w Polsce.

Pierwsza to nie zadawalający stan ichtiofauny rzek Polski potwierdzony wieloma badaniami, które wykazały spadek wielu populacji gatunków ryb w wodach otwartych do stanu zagrażającego im wyginiecie.

Druga to zmiany gospodarcze w kraju, jakie wystąpiły po roku 1989, które spowodowały nowe kierunki użytkowania wód otwartych, co wpłynęło na zainteresowanie tym problemem przyszłych użytkowników tych wód, a więc i wędkarstwa.

Poprawienie stanu ichtiofauny po przez zahamowanie spadku populacji ginących gatunków ryb, jak i powiększanie ich pogłowia w wodach otwartych, wymaga wieloletniego działania szeregu organizacji promujących zabiegi poprawiające tę sytuację, a do takich należy PZW. Od dawna wiadomo, że jedną z metod najbardziej radykalnych przyspieszania naturalnego odradzania się populacji ryb jest prawidłowe dodatkowe zarybianie wód otwartych materiałem zarybieniovym wyprodukowanym w warunkach sztucznych. Pierwsze pilotowe robocze prace wstępne nad możliwościami takiej produkcji w warunkach sztucznych zapoczątkowane zostały w latach 80. ubiegłego stulecia przez Jakucewicza, Jakubowskiego i Girsztowtta (1989). Zostały one dalej wprowadzane do planu badań Komórki Informacyjno-Wdrożeniowej przy Zarządzie Głównym Polskiego Związku Wędkarskiego, gdzie dzięki rozpoczęciu finansowania w ramach wieloletniego tematu „Rozród i wychów ryb rzecznych w stawach karpowych”, są realizowane do dzisiaj, najpierw w Zakładzie Ichtibiologii i Rybactwa SGGW w Warszawie i w Chańczy, Ośrodku Zarybieniovym PZW, a następnie tylko w SGGW.

Podjęto badania poznawcze nad sześcioma gatunkami karpowatych ryb reofilnych: bolenia, brzany certy, jazia, klenia i świnki. Opracowano wspólny program badań dla każdego gatunku ryb rzecznych (Wojda i in. 1993), który obejmował trzy zagadnienia;

- podjęcie prób pozyskiwania tarlaków z wód otwartych, w oparciu o które w ośrodkach podejmujących prace nad tymi gatunkami rozpoczęcie chowu własnego stada tarlaków w warunkach stawowych.

- opracowanie metod rozrodu w warunkach kontrolowanych, sztucznego tarła, optymalizacji i rodzaju stosowania środków hormonalnych, badań nad rozwojem embrionalnym,
- opracowanie metod wychowu materiału zarybieniowego dla wód otwartych w warunkach akwakultur stawowych typu karpiego.

Zorganizowano w SGGW, wspólnie z ZG PZW trzy konferencje Hodowców i Producentów Karpioatych Ryb Reofilnych (w roku 1988, 2000, 2005) podejmując popularyzację tego tematu. Zaowocowało to w ostatnim 12. leciu (1995-2007) wieloma publikacjami i dużym potencjałem naukowym, prawie we wszystkich ośrodkach naukowych w kraju, jak również znaczącą już produkcją materiału zarybieniowego produkowanego w warunkach stawowych.

Pierwsze wstępne wyniki produkcyjne w Polsce i PZW karpioatych ryb reofilnych zostały przedstawione za lata 1995-2002 w roku 2004 (Wojda 2004). Wykazały one bardzo korzystne wyniki rozwoju wychowu materiału zarybieniowego tych gatunków ryb.

Celem niniejszego opracowania jest dalsza charakterystyka wielkości produkcji ryb reofilnych za lata 2003- 2006 i porównanie, analizowanego etapu z okresem za lata 1995-2002 w Polsce oraz w PZW.

W opracowaniu przedstawiono wielkość produkcji dla sześciu gatunków (bolenia, brzany, certy, jazia, klenia i świnki) oddzielnie dla;

- wylęgu i narybku letniego w sztukach,
- narybku jesiennego i kroczków w kg.,

W tabeli 1 przedstawiono średnie wielkości produkcji dla sześciu gatunków ryb reofilnych, łącznie razem, jaka przedstawiała się w kraju i PZW. Średnia wielkość produkcji w kraju wylęgu i narybku letniego, dla sześciu gatunków ryb reofilnych (bolenia, brzany, certy, jazia, klenia i świnki), za okres 4. lat (2003- 2006) wynosiła 10267 tys. sztuk i była o 49,5% wyższa w stosunku do okresu za lata 1995-2002, w tym w ośrodkach PZW wyprodukowano 6194 tys sztuk, co stanowiło 60,2% produkcji krajowej.

Tabela 1. Szacunkowa średnia wielkość produkcji ryb reofilnych w Polsce i PZW w latach 2003 - 2006.

Grupa wiekowa ryb	Lata	Jednostki	Wysokość produkcji		
			razem w kraju	w PZW	inne ośrodki
Wylęg i narybek letni	2003-2006	tys. sztuk	10.267	6.194	4.073
		%	-	60,3	39,7
	1995-2002	tys. sztuk	5.187	2.468	2.719
		%	-	47,6	52,4
wzrost w %	-	-	49,5	60,2	33,2
Narybek jesienny i kroczi	2003-2006	kg	44.764	11.571	33.166
		%	-	25,8	74,2
	1995-2002	kg	20.794	8.267	12.527
		%	-	47,6	52,4
wzrost w %	-	-	53,5	28,5	62,2

Produkcja starszych dwu roczników łącznie (narybku jesiennego i kroczków), wynosiła średnio, za lata 2003-2006, 44,8 ton i charakteryzowała się również wyraźnym wzrostem, aż o 53,5% w stosunku do wcześniej analizowanego okresu 1995-2002. Natomiast w PZW średnia wielkość produkcji tych dwu roczników była dużo niższa i wynosiła 11,5 ton, stanowiąc tylko 25,8% produkcji krajowej, mimo że na przestrzeni tych ostatnich czterech lat nastąpił jej wzrost o 28,5%.

Analizując wielkości produkcji ryb reofilnych dla poszczególnych gatunków, (boleń, brzana, certy, jazia, klenia i świnki) oddzielnie dla każdej z grup wiekowych; wylęgu i narybku letniego, narybku jesiennego i kroczków, tak jak one się przedstawiały w minionym okresie czasu (2003-2006), wyniki te przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Szacunkowa średnia wielkość produkcji poszczególnych gatunków wylęgu i narybku letniego, jesiennego i kroczków w Polsce w latach 2003-2006.

Gatunek	wylęg i narybek letni					narybek jesienny i koczki				
	2003-2006		1995-2002		wzrost %	2003-2006		1995-2002		wzrost %
	tys.szt.	%	tys.szt.	%		tys.szt.	%	tys.szt.	%	
Boleń	849	8,3	286	5,5	66,3	354	0,7	353	1,7	0,3
Brzana	291	2,8	52	10,0	82,1	167	0,4	776	3,7	-78,3
Certa	934	9,1	55	1,0	94,1	246	0,6	15	0,07	93,9
Jaź	3.975	38,7	3.932	76,0	1,1	43.374	96,9	19.052	91,6	56,1
Kleń	1.559	15,2	35	0,7	97,7	265	0,6	238	1,1	10,2
Świnka	2.506	25,9	1.583	23,3	40,6	378	0,8	366	1,8	3,2
razem	10.267	-	5.187	-	49,5	44.764	-	20.794	-	53,5

W ciągu omawianego okresu 2003- 2006 w produkcji wylęgu i narybku letniego produkowano średnio za 4 lata jazia w ilości 3975 tys szt., który stanowił wielkość 38,7% wszystkich gatunków. Na drugim miejscu była świnka. Wielkość jej produkcji wynosiła 25,9% wszystkich ryb (2506 tys szt. rocznie i wzrosła w stosunku do lat poprzednich o 40,6%). Następnym co do wielkości był kleń, jego wielkość produkcji wynosiła 15,2% wszystkich ryb. W stosunku do lat ubiegłych (1995-2002) jego ilość wzrosła, aż o 97,7%. Zwiększyła się też wyraźnie produkcja certy do 9,1% i boleń do 8,3%. Nadal była niska średnia produkcja brzana; stanowiła tylko 2,8% produkowanych gatunków ryb.

Natomiast w produkcji narybku jesiennego i kroczków (tab.2) jaź nadal zdecydowanie zajmował pierwsze miejsce, wynosząc 96,9% pozostałych ryb reofilnych. Średnia roczna wielkość produkcji za okres czterech analizowanych lat wynosiła 43,4 tony i wzrosła w stosunku do lat ubiegłych (1995-2002) o 56,1%. Wielkość produkcji pozostałych zaś pięciu gatunków była niewielka i wynosiła zaledwie łącznie 3,1%.

Reasumując, w okresie od 2003 do 2006r. średnia produkcja sześciu gatunków karpiojących ryb reofilnych w kraju dynamicznie z roku na rok wzrastała we wszystkich sortymentach wiekowych materiału zarybieniowego.

Za ostatnie cztery lata średni wzrost produkcji w kraju dla:

- wylęgu i narybku letniego wynosił 49,5% przy wielkości produkcji 10 mln sztuk,
- dla narybku jesiennego 43,3% przy średniej produkcji rocznej 13,4 ton,
- dla kroczków dwuletniego materiału zarybieniowego 58% przy produkcji 31,3 ton.

Z sześciu produkowanych gatunków, jaź zajmował pierwsze miejsce; w narybku letnim wynosił 38,7% w stosunku do pozostałych gatunków, w narybku jesiennym i kroczkach, aż 96,9%. Drugie miejsce pod względem wielkości produkcji zajmowała świnka, w narybku letnim 25,9 % , jesiennym i kroczkach tylko 0,9%. Pozostałe gatunki stanowiły niewielką wielkość produkcji.

Średnia wielkość produkcji, za lata 2003-2006 ryb reofilnych w ośrodkach PZW, wylęgu i narybku letniego wynosiła 64% produkcji krajowej, natomiast narybku letniego i kroczków tylko 26%. Mimo że na przestrzeni ostatnich 4-ch lat widoczny był w PZW wzrost produkcji ryb reofilnych, wynosił on w narybku letnim, aż 61%, a pozostałych sortymentach o 30 %, to nadal wielkość produkcji tych gatunków jest niewielka i stanowi tylko 1,4%, całości materiału zarybieniowego jaki produkuje się w PZW.

Literatura

Jakucewicz H., Jakubowski H., Girsztowtt Z., 1989 - Próby rozrodu i pod chowu ryb z rzek nizinnych - jazia , brzany, klenia i bolenia. Gosp. Ryb.. Nr 4; 20-21.

Wojda R., Cieśla M., Śliwiński J., Ostaszewska T., 1995 - Aktualny stan badań prowadzonych w Zakładzie Ichtiobiologii i Rybactwa SGGW nad wychowem ryb rzecznych w stawach karpowych. - International conference new fish species in aquaculture. Agricultural Univ. Of Szczecin; 73-80.

Wojda R., 2004 - Produkcja materiału zarybieniowego ryb reofilnych w Polsce w latach 1995 - 2002. Możliwości i potrzeby jej dalszego zwiększania. . Arch. Pol. Fish. Vol.12 . supl.. 2; 359-369.